

Ondersteuningsteam Wonen en Zorg – Ditty Blom, 22 april 2022

OWZ-traject Kwadrantgroep

De ouderenzorg in Fryslân staat voor een enorme opgave. Het overgrote deel van het (zorg-)vastgoed dateert uit de jaren '60 en '70 en past niet meer bij een moderne woonzorgvisie. Die moet veel meer gericht zijn op persoonsgerichte zorg, levenskwaliteit en welbevinden, waarbij de bewoner zoveel als het kan zelf de regie houdt. De vraag is hoe en waar het zorgvastgoed het beste en waardevast kan worden vernieuwd. Zorgorganisatie Kwadrantgroep realiseert zich dit vraagstuk niet alleen te kunnen oplossen. Effectieve inzet van schaarse maatschappelijke middelen vraagt samenwerking en afstemming.

Drie zorgorganisaties in Fryslân (Noorderbreedte, Patyna en de Kwadrantgroep) en het Zorgkantoor De Friesland hebben gezamenlijk de Transitieopgave Zorgvastgoed Friesland (in het kort gezamenlijk de TZF-groep) op zich genomen. Ze willen gezamenlijk werken aan een visie, om vanwege de vergrijzing een andere manier van zorg te gaan leveren. Ze willen een model ontwikkelen gericht op het leveren van meer extramurale zorg (langer thuis wonen) met een ijzeren voorraad aan bedden. Het initiatief is in eerste instantie gericht op de ontwikkeling van het zorgvastgoed in het stedelijke gebied van Leeuwarden. Zij zijn gestart met het in kaart brengen van ál het zorgvastgoed voor ouderen in de gemeente Leeuwarden. Zorgorganisaties hebben hiertoe data aangeleverd plus hun transitieopgave voor de komende periode. In een tweede fase is dit onderzoek uitgebreid naar alle andere gemeenten in de provincie Fryslân. Het onderzoek geeft per gemeente een indicatie van de komende mismatch tussen vraag en aanbod.

Belangrijke uitkomst van het onderzoek – uitgevoerd door Gupta Strategists – is ook de onderkenning door *alle* zorgorganisaties om gezamenlijk op te trekken teneinde de toekomstige opgave effectief te kunnen oppakken. En dat in deze zoektocht de samenwerking met gemeenten en woningcorporaties noodzakelijk is.

De gemeente Leeuwarden heeft echter een woonvisie opgesteld met daarin een woonzorg-paragraaf, *zonder* de partners hierbij te betrekken. Dat willen deze initiatiefnemers anders doen. Hun onderlinge samenwerking is goed en het moment is aangebroken om de corporaties en de gemeente erbij betrekken, voor een gemeenschappelijke brede visie. Omdat middelen steeds schaarser worden, lange-termijn-groei en -krimp onvoorspelbaar zijn, de trend in het rijksbeleid het verder doorzetten is van 'scheiden wonen en zorg' en er nieuwe spelers op de markt actief zijn, is een *gezamenlijk* kader nodig. Uitgangspunt is dat zorg niet meer als vanzelfsprekend in een verzorgings- of verpleeghuis wordt geleverd.

Het Ondersteuningsteam Wonen en Zorg (OWZ) is gevraagd om als procesbegeleider te helpen bij het zoeken/vinden van de verbinding tussen de verschillende partijen, bij het creëren van de infrastructuur en te helpen bij een vertaling, zodat de verschillende organisaties elkaar begrijpen en dezelfde taal gaan spreken.

Met als doel: Een goede samenwerking tot stand brengen tussen verschillende organisaties (met name de zorgorganisaties, het zorgkantoor, woningcorporaties en de gemeente Leeuwarden), met als resultaat een brede gemeenschappelijke woonzorgvisie en een convenant gericht op een regionale aanpak voor het stedelijk gebied in de gemeente Leeuwarden.

Dit is ook voor OWZ een bijzonder traject. Dit initiatief én deze samenwerking tussen het Zorgkantoor en de Woonzorgorganisaties is immers uniek. Helaas blijkt maar al te vaak

dat gemeenten en/of corporaties deze partijen vergeefs aan tafel vragen om mee te denken over een woonzorgvisie. Nog vaker zijn ze niet willig om gegevens te leveren over de huidige stand van zaken over verpleegzorg en vastgoed. Deze situatie wordt in dit traject omgedraaid: het Zorgkantoor en de Friese Woonzorgpartners staan te trappelen om de gemeente en corporaties aan tafel te krijgen, om inzichtelijk te maken hoe de huidige en toekomstige situatie eruit zien en daar met gemeenten en corporaties een visie en concrete (prestatie-)afspraken over te maken.

Bij aanvang is aangegeven dat de ondersteuning zou kunnen bestaan uit:

- 1. Adviseren en sturing geven aan een eerste kennismaking/bijeenkomst met de gemeente Leeuwarden, betrokken woningcorporaties en andere V&V-zorgaanbieders.*

Resultaat:

Er is door OWZ, in de persoon van Ditty Blom, veel inzet gepleegd om de juiste mensen aan tafel te krijgen, zowel van de gemeente Leeuwarden als van de woningcorporaties en andere VV-organisaties zoals Woonzorg Nederland. En ook bureau Companen (die door de gemeente Leeuwarden is ingehuurd om een woonzorgvisie te maken) werd daarbij uitgenodigd. Op 13 juli 2021 was de eerst (fysieke) bijeenkomst. De TZF-groep heeft uitgelegd wat ze aan het onderzoeken en becijferen zijn en wat dat voor de gemeente Leeuwarden zou (kunnen) betekenen. Er waren veel vragen en opmerkingen en goeie reacties. Een nuttig overleg. Afgesproken werd om in een vervolgtraject gezamenlijk de Wlz-opgave door te nemen, de oplossingsrichtingen te bespreken en na te gaan hoe aan het traject gezamenlijk een vervolg kan worden gegeven.

- 2. Scherper, inzichtelijker en completer maken van de opgave wonen-zorg in het verstedelijkte gebied van Leeuwarden en dit naast de analyse van de gemeente Leeuwarden zelf leggen.*

Resultaat:

De woonzorgparagraaf van de gemeente Leeuwarden bleek uiterst beperkt te zijn en gaf slechts summier inzicht in toekomstige behoefte van ouderen t.a.v. Wonen&Zorg. De gemeente had dan ook al voorafgaand aan de eerste gezamenlijke bijeenkomst besloten een nieuwe woonzorganalyse te laten maken door Companen. Dat zou circa een half jaar duren. Dus werd al snel duidelijk dat beide trajecten niet synchroon liepen.

De gemeente Leeuwarden gebruikt bij het maken van de woonzorgvisie wel het cijfermateriaal en de prognoses en heeft daarvoor ook gesprekken gevoerd met de bestuurders van de TZF-groep. De gemaakte verbinding werd dus ook aan die kant benut.

- 3. Voorbereiden/vormgeven van (meerdere gezamenlijke) bijeenkomsten: wat wordt er gepresenteerd (analyse-materiaal), wat vragen we de partijen, wat moet elke bijeenkomst (concreet) opleveren, welke rollen worden er ingenomen?*

Resultaat

In totaal zijn het Zorgkantoor, de VV-partners, de woningcorporaties en de gemeente Leeuwarden driemaal (fysiek) bijeen geweest. Alle voorbereiding, telefonische en schriftelijke uitnodigingen, het opmaken van de (gezamenlijke) agenda is door OWZ/Blom geregeld. Evenals het voorzitterschap tijdens deze bijeenkomsten.

- 4. Het in samenwerking met alle betrokken partijen inzichtelijk (ook kwalitatief) maken van de behoefte aan (woonvormen van-) langer zelfstandig wonen.*

Resultaat

Lopende het traject werd deze vraag verder verbreed en het antwoord complexer. In feite is de laatste stand van zaken (april 2022) dat Zorgkantoor de Friesland heeft aangegeven dat uitbreiding van verpleeghuisplekken *niet* meer aan de orde is, ondanks de toenemende behoefte aan verpleeghuiszorg t/m 2050. De toenemende levering van 24-uurszorg zal dus in de thuissituatie of in geclusterde woonvormen gezocht worden. Dit laatste – geclusterde woonvormen – zal in Friesland de hoofdmoot moeten vormen, omdat gezien de rurale omgeving thuiszorg op termijn inefficiënt en onbetaalbaar wordt. Wel worden bestaande verpleeghuizen indien 'niet meer van deze tijd' gerenoveerd en natuurlijk wordt voldaan aan de duurzaamheidsopgave.

- 5. Op basis hiervan adviseren en meedenken over de positie en in te nemen rollen van de diverse partijen ten behoeve van het concretiseren van de opgave.*

Resultaat

OWZ/Blom had een onafhankelijke en integere positie en dat maakte dat de belangen, de visie en problematiek van *alle* partijen werd gerespecteerd en meegenomen in de zoektocht naar oplossingen.

- 6. Uiteindelijk moet dit leiden tot een gezamenlijk ondertekend convenant met op hoofdlijnen een gedragen visie, onderschreven urgentie en ambities en dat is gericht op de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen in Leeuwarden (zorgaanbieders V&V, gemeente Leeuwarden en woningcorporaties).*

Resultaat

Een convenant is er helaas niet van gekomen. De gemeente Leeuwarden had slechts summiere ambtelijke capaciteit. Te weinig om de benodigde tijd en aandacht te schenken aan dit vraagstuk. Nog steeds is onduidelijk wie de kar ambtelijk gaat trekken om een brede woonzorgvisie te maken waarin de verpleeghuiszorg een prominente plek in neemt.

Wel neemt de wethouder Wonen&Zorg van de gemeente zitting in de Stuurgroep van de TZF-groep. Ambtelijk gezien, maar nog niet duidelijk is wie, komt er ook een afvaardiging van de gemeente Leeuwarden in de projectgroep. Het vormgeven van de samenwerking is dus uitstekend gelukt. Partijen weten elkaar waar en wanneer nodig te vinden, de lijntjes zijn nu kort. Waar ze eerst volledig ontbraken.

- 7. Het proces t.a.v. voorgaande begeleiden, sturen op tijd en afspraken. Met de expert van OWZ en het projectbureau waarmee zal worden samengewerkt, zal een goede verdeling in het proces worden afgestemd. Voor de expert ligt hierbij de focus vooral op de verbinding met gemeente Leeuwarden en woningcorporaties.*

Resultaat

Dat is uitstekend verlopen. De samenwerking met het projectbureau was prima.

Overall resultaat

De opdracht is geslaagd. Ook al ligt er geen convenant tussen de betrokken organisaties. De gemeente Leeuwarden is op dit moment gewoon nog niet zover. Hun woonzorgvisie is nog niet gereed en de ambtelijke capaciteit op dit dossier lijkt onvoldoende.

Maar de verbindingen zijn gemaakt en men weet elkaar te vinden. De basis voor het samenwerken aan concretisering en het maken van prestatieafspraken is gelegd. Zowel bestuurlijk als ambtelijk wordt er door de gemeente Leeuwarden deelgenomen aan de overleggen tussen het Zorgkantoor en de Woonzorgpartners. En zijn de woningcorporaties en ander betrokken organisaties in beeld.

Maar niet alleen de gemeente Leeuwarden is in dit traject betrokken. Vanuit een ander OWZ-traject bij de gemeente Súdwest-Fryslân (SWF, de grootste gemeente van Nederland!) is ook een verbinding tot stand gebracht met het traject van de TZF-groep. Met eenzelfde opzet: qua overleg, het betrekken van externe woon-zorgpartners en eenzelfde presentatie met de prognoses t.a.v. de behoefte aan 24-uurszorg. Hier was zelfs snelheid geboden omdat bij SWF de woonzorgvisie al bijna gereed was, dus Súdwest-Fryslân stond er zeer positief tegenover. Deze bijeenkomst vond op 3 december (fysiek) plaats in het Bestjoersshûs in Sneek. Er waren twee wethouders aanwezig, een aantal corporaties, alle woonzorgpartners en een flinke delegatie van de TZF-groep. Ook Karin Raleigh van de Task Force Wonen en Zorg was aanwezig. Naast het verbinding leggen en organiseren was ook hier OWZ/Blom voorzitter. Súdwest-Fryslân was duidelijk in haar nopjes met de gegevens over de behoefte aan 24-uurszorg en heeft dit onderwerp veel aandacht gegeven in de woonzorgvisie die binnenkort door het bestuur wordt vastgesteld.

Een tweede en derde overleg met Súdwest-Fryslân – in kleiner verband- heeft daarna digitaal via Teams plaatsgevonden.

Gezien de positieve reacties in Leeuwarden en Súdwest-Fryslân werd besloten een dergelijk overleg ook door OWZ in Noardeast-Fryslân te organiseren. Ook daar liep al een OWZ-traject om te komen tot Woonzorgvisie. Maar helaas heeft dit door een gebrek aan ambtelijke capaciteit géén doorgang gevonden. Ook is het OWZ traject door het ontbreken van menskracht in Noardeast-Fryslân afgebroken.

Op 21 april jl. vond er een grote (digitale) bijeenkomst met alle gemeenten in Friesland plaats. Daar namen circa 25 mensen aan deel, zowel wethouders als beleidsmedewerkers Wonen en/of Zorg. Ook nu werd de situatie t.a.v. de toekomst van de behoefte aan verpleeghuiszorg geschetst. Alle gemeenten kunnen nu de prognoses voor hun eigen gemeente ontvangen en verwerken in hun woonzorgvisie, uitvoeringsagenda en/of prestatieafspraken. Een prachtig resultaat, een mooi ondersteuningstraject door OWZ!

Lange termijn huisvestingsplan

De toekomstige mismatch tussen de zorgvraag en het zorgaanbod (het zorgvastgoed) in Friesland is in opdracht van de TZF-groep in kaart gebracht. En elke gemeente kan er over beschikken.

Maar, gelet op de gewenste afstemming tussen zorgorganisaties onderling, heeft de TZF-groep besloten om ook een overall lange termijn huisvestingsplan (LTHP) te gaan ontwikkelen, afgestemd op de woonzorgvisie en de volkshuisvestelijke woonvisie voor elke gemeente in Friesland, te beginnen in Leeuwarden en Súdwest-Fryslân. Zo kunnen dorps- en wijkgerichte doelstellingen voor het zorgvastgoed vastgesteld worden. Met dit beeld kan dan ook gericht de dialoog worden aangegaan met gemeenten en woningcorporaties. Waarbij het niet de intentie is om met dit LTHP voor te schrijven waar welke partij (zorginstelling of woningcorporatie) moet gaan investeren, maar bedoeld om de toekomstige omissies (in aantallen en in kwaliteit) in kaart te brengen en voorstellen te doen voor potentiële ontwikkelingen. Op verzoek van de gemeenten wordt nu ook verbinding gelegd met zorgvastgoed in de andere WLZ-sectoren, zoals de gehandicaptenzorg en de GGZ.

Ook dit is een zeer interessant traject. Doelgericht en zeer praktisch gericht op 2 proefgebieden, een wijk in Leeuwarden en een deel van het platteland met kleine kernen in Súdwest-Fryslân.

Het lijkt vooralsnog een prachtig voorbeeld dat landelijke navolging verdient.

OWZ blijft daarom dit traject volgen, ook al is er geen directe ondersteuning meer nodig.

--- 000 ---